

Rūdolfš Šteiners

RITMI KOSMOSĀ UN CILVĒKĀ

KĀ NONĀK PIE GARĪGĀS PASAULES RAUDZĪŠANAS?

Par ēterisko un astrālo spēku iedarbību cilvēkā un Zemē
Kultu izcelšanās un nozīme
Uztura jautājumi

Sešpadsmit lekcijas,
nolasītas Gēteanuma būves strādniekiem Dornahā
no 1923. gada 30. maijam līdz 22. septembrim

Par Rūdolfš Šteinera lekciju publikācijām

Antroposofiski orientētās garazinātnes pamatus veido Rūdolfš Šteinera (1861-1925) uzrakstītie un publicētie darbi. Līdztekus no 1900. līdz 1924. gadam viņš ir nolasījis daudzas lekcijas un kursus gan publiski, gan Teosofiskās, vēlāk Antroposofiskās, biedrības biedriem. Viņš pats iesākumā vēlējās, lai visnotaļ brīvi nolasītās lekcijas netiktu rakstiski fiksētas, jo tās bija domātas kā "mutiski, drukai neparedzēti ziņojumi". Bet, kad parādījās un tika izplatīti nepilnīgi un kļūdaini klausītāju pieraksti, viņš jutās spiests pierakstīšanu noregulēt. Šo uzdevumu viņš uzticēja Marijai Šteinerei fon Siversai. Viņai bija jānozīmē steno-grāfisti, jānodrošina pierakstu kvalitāte un jāveic izdošanai nepieciešamā tekstu caurskate. Tā kā Rūdolfš Šteiners laika trūkuma dēļ tikai ļoti nedaudzos gadījumos pats varēja korigēt šos pierakstus, tad attiecībā pret visām lekciju publikācijām ir jāievēro viņa atruna: "Būs jāpieņem, ka manis necaurskatītajos pierakstos var būt arī kļūdas."

Pēc Marijas Šteineres (1867-1948) nāves, atbilstoši viņas dotajām vadlīnijām, tika uzsākta Rūdolfš Šteinera kopoto rakstu izdošana. Šis sējums ir daļa no šiem kopotajiem rakstiem. Ciktāl nepieciešams, tuvāki dati par teksta avotiem atrodami piezīmju sākumā.

Īpašo vietu, kādu lekciju darbā ieņem šīs lekcijas strādniekiem Gēteanuma būves laikā, attēlo Marija Šteinere savā ievadvārdā šī sējuma sākumā.

PRIEKŠVārds

Par Rūdolfa Šteintera lekciju publikācijām
Gēteānuma būvstrādniekiem
no 1922. gada augusta līdz 1924. gada septembrim

Marija Šteinere

Šīs lekcijas var saukt arī par sarunām, dialogu, jo to saturu pēc Rūdolfa Šteintera aicinājuma vienmēr noteica strādnieki paši. Viņi drīkstēja izvēlēties tēmas; viņš rosināja jautāt un stāstīt, mudināja izteikties, iebilst. Tika skartas gan tuvas, gan tālākas lietas. Īpaša interese izrādījās par dzīves terapeitisko un higiēnisko pusi; no tā bija redzams, cik stipri šīs lietas piederēja pie strādnieku ikdienas rūpēm. Bet tika skartas arī dažādas dabas parādības, minerālā, augu un dzīvnieku esamība, un tas atkal izveda ārā Kosmosā, pie lietu un būtību izcelsmes. Nobeigumā strādnieki lūdza pasniegt viņiem ievadu garazinātnē un izziņas pamatos kristietības mistēriju izpratnei.

Šis kopīgais garīgais darbs izveidojās no dažiem kursiem, kurus šādos jautājumos ieinteresētajiem pēc darba beigām būvlaukumā nolasīja *Dr. Roman Boos*; to vēlāk turpināja arī citi Antroposofiskās biedrības biedri. Taču tad no strādnieku puses nāca lūgums Rūdolfam Šteineram, vai viņš nevarētu arī pats piedalīties un veldzēt viņu zināšanu slāpes un vai būtu iespējams izmantot tam vienu stundu pirms darba laika, kad viņi būtu modrāki un spējīgāki uztvert. Tāpēc tas notika rīta stundā pēc darba pārtraukuma. Drīkstēja piedalīties arī daži cilvēki no būves biroja un divi, trīs cilvēki no tuvākā Dr. Šteintera līdzstrādnieku loka. Tika pārrunātas arī praktiskas lietas, piemēram, biškopība, par ko interesējās biškopji. Šo lekciju pierakstus par bitēm vēlāk, kad Dr. Šteintera vairs nebija starp mums, publicēja Gēteānuma Lauksaimniecības izmēģinājumu kopa, kā brošūru saviem locekļiem.

Arī citiem arvien vairāk radās vēlme iepazīties ar šīm lekcijām. Bet tās bija domātas īpašai publikai un situācijai un tika nolasītas bez sagatavošanās, saistītas ar konkrētiem apstākļiem un klausītāju-strādnieku noskaņojumu, pat nedomājot par publicēšanu un iespiešanu. Bet tieši tam veidam, kā tās tika norunātas, piemīt tā svaiguma un tiešuma noskaņa, kuru negribētos zaudēt. Tad tiktu atņemta īpašā atmosfēra, kas balstās mijiedarbībā starp to, kas dzīvoja jautātāju un atbildētāja dvēselēs. Negribētos aizslaucīt šo krāsu, kolorītu ar teksta pedantisku pārveidošanu. Tādēļ uzdrošināties skart to pēc iespējas mazāk. Kaut arī ne viss atbilst parastā literārā stila ieražām, toties tajā ir tiešā dzīve.

PAR ĒTERISKĀ UN ASTRĀLĀ ELEMENTA DARBĪBU CILVĒKĀ UN ZEMĒ

PIRMĀ LEKCIJA

Dornaha, 1923. gada 30. maijs

Labrīt, mani kungi! Tā kā jūs šodien neesat visi, tad varbūt es runāšu tā, lai tie, kuru nav, daudz nenokavētu. Varbūt jums ir jautājumi?

Viens jautātājs (*Burle* kungs) vēlas zināt par reinkarnāciju. Mūsdienās uz Zemes taču ir daudz vairāk cilvēku nekā senāk!

Cits jautājums: viņš bieži esot ievērojis, ka cilvēki labprāt griežas, vai tas būtu dejā vai citādi. Arī suns skrienot vienmēr atgriežas tajā pašā vietā. Arī apmaldoties mežā vai miglā, vienmēr atgriežamies tajā pašā vietā.

Dr. Šteiners: Tas ir pat ļoti interesants jautājums!

Iesākumā par jautājumu, kas tika uzdots attiecībā uz inkarnācijām. Vai nav tiesa, ja mēs sekojam antroposofiskai garazinātnei, mēs nonākam pie tā, ka katram cilvēkam, kurš patlaban dzīvo, liels skaits Zemes dzīvju ir aiz muguras un daudzas vēl ir priekšā, jo cilvēka dvēsele arvien atgriežas. Nedrīkst iedomāties, ka tam ir kāds sakars ar to, kam daudzviet ticēja senos laikos, proti, ka cilvēks ir izgājis cauri dzīvnieku ķermeņiem un tamlīdzīgi. To mums piedēvē mūsu pretinieki. Par to nevar būt ne runas. Bet pret cilvēka atgriešanos vienmēr var tikt izteikti divi iebildumi. Pirmo no tiem tagad domā *Burle* kungs.

Ierastais uzskats ir tāds, ka Zemes iedzīvotāju skaits arvien pieaug, ka šodienas Eiropā ir būtiski vairāk cilvēku nekā, teiksim, pirms apmēram simts piecdesmit gadiem. Vai nav tiesa, to jūs domājat? Ja mēs gribētu visiem, kas šodien te dzīvo, izsekot viņu agrākās Zemes dzīves, tad sanāktu daudz par daudz? Tad būtu jāsaka, ka agrāk tomēr dzīvoja daudz mazāk cilvēku un šodien dzīvo daudz vairāk cilvēku. Kā tas var būt, ka cilvēki no agrākajiem laikiem parādās tagadējos ķermeņos? Tāds ir jautājums. Šis jautājums tiek uzdots ļoti bieži. Mūsdienās esot pārāk daudz cilvēku, lai varētu teikt, ka viņi visi te jau ir bijuši.

Nu, te jāņem vērā dažādas lietas. Pirmkārt, savāktā statistika vienmēr tiek apkopota noteiktos rajonos, kur iedzīvotāju skaits ārkārtīgi stipri pieaudzis, un līdz ar to rodas priekšstats, it kā visur uz Zemes iedzīvotāju skaits nemitīgi pieaug un, teiksim, pirms trīs, četriem tūkstošiem gadu uz Zemes bijis pavisam nedaudz cilvēku, bet šodien – ārkārtīgi daudz cilvēku. Tā tiek rēķināts, raugoties atpakaļ. Piemēram, saka, ka Eiropā iedzīvotāju skaits pēdējo simt piecdesmit gadu laikā esot gandrīz dubultojies. Tad tiek rēķināts vēl tālāk atpakaļ un teikts, ka pirms diviem, trim tūkstošiem gadu uz Zemes vajadzēja būt ārkārtīgi nelielam cilvēku skaitam.

Bet, mani kungi, tas vienlaikus ir pilnīgā pretrunā ar citiem faktiem, kurus mēs zinām. Es pievērsīšu jūsu uzmanību tikai sekojošajam. Redziet, ja mēs ieskatāmies laikā pirms Kristus dzimšanas, teiksim, divtūkstoš gadus atpakaļ, tad Nīlas ielejā – Āfrikā, Ēģiptē – tika celtas vismilzīgākās piramīdas; visa Nīla tika regulēta. Un, ja padomā, kādas cilvēku masas bija nepieciešamas, lai uzceltu šīs milzīgās būves, piemēram, milzīgā izmēra sfinksas vien, lai radītu tās tik lielā skaitā, kļūst skaidrs, ka domāt par tik mazu iedzīvotāju blīvumu tā laika Ēģiptē ir pilnīgi aplami, tieši otrādi – Ēģiptei bija jābūt blīvi apdzīvotai, daudz blīvāk nekā, teiksim, mūsdienu Saksija vai Beļģija. Tātad vēstures fakti nonāk izšķirošā pretrunā ar apgalvojumu, ka, skatoties atpakaļ Zemes attīstībā, mēs sastaptu arvien mazāk cilvēku.

Bez tam, ja mēs paskatāmies vēl tālāk, uz Āziju, tur ir atrodamas ierīkotas milzīgas kanālu sistēmas. Vai nav tiesa, ja te mums ir Eiropa (tas tiek uzzīmēts) - es reiz jums to jau zīmēju - tad te mums ir Āfrika. Te būtu Nīla un Ēģipte, un te pāri mums ir Āzija. Tas ir milzīgs kontinents, kas turpinās vēl tālāk. Un te mums čum un mudž no iedzīvotājiem, kuri uzcēla piramīdas, un tā tālāk. Tur, Āzijā ir senā haldiešu zeme. Jūs taču zināt, ka Bībelē par Ābramu teikts, ka viņš nāk no Ūras

pilsētas Haldejā. Šī haldiešu zeme toreiz pastāvēja. Un šajā zemē senos laikos - par to ir saglabājušās liecības vēl šodien - tika ierīkotas milzīgas kanālu būves, kam savukārt bija nepieciešamas milzīgas cilvēku masas. Jums, tātad, ir jāstādās priekšā, ka (fakti vienkārši to pierāda) tūkstošiem gadu pirms Kristus dzimšanas Āfrikā un Āzijā dzīvoja milzīgas cilvēku masas.

Tālāk jums jāapdomā: kad eiropieši nonāca Amerikā, viņi apmetās tur uz dzīvi. Bet Amerika toreiz nebija tukša, bez iedzīvotājiem. Senie indiāņi, par kuriem es esmu jums stāstījis, cilvēki ar vara krāsas ādu, tagad ir gandrīz izmiruši. Ja paskatās uz atlikušajiem, kas ir daļēji izkaisīti, tad var saprast, ka ir bijis milzīgs iedzīvotāju daudzums, ar kuru eiropieši nemaz nav sastapušies.

Tātad tas vienkārši nav pareizi, ka agrāk uz Zemes būtu bijis daudz mazāk cilvēku. Iedomājieties, pat par mūsdienu cilvēku skaitu nav precīzu datu, tādi ir tikai noteiktās vietās. Ko gan šodien zina Eiropas statistiķis par iedzīvotāju skaitu Ķīnā tagad un pirms tūkstoš gadiem! Viss ceļotāju stāstītais norāda uz to, ka iedzīvotāju skaits – ja skatās uz senākiem laikiem – ne vienmēr tā samazinās, kā to parasti pieņem, ka pilnīgi ir bijuši iespējami tādi laiki, kad Zeme bijusi ārkārtīgi blīvi apdzīvota. Bija gan arī tādi laiki, kad noteikti apvidi bija mazāk apdzīvoti, bet mēs tūdaļ redzēsim, ka tas neko daudz nemaina. Tātad kopumā – arī no tā, ko var uzzināt no ārējās zinātnes – var pilnībā atspēkot iebildumus, ka mūsdienās esot pārāk daudz cilvēku, lai tie būtu reinkarnējušies no agrākiem laikiem.

Bet ir jāaplūko vēl kaut kas. Redziet, ja aplūko mūsdienu cilvēkus, tad var atklāt, ka vienam starp nāvi un šo piedzimšanu ir pagājuši, teiksim, tūkstoš gadi, citam varbūt tikai piecsimts, vēl cits garīgajā pasaulē, iespējams, nodzīvojis tūkstoš piecsimts gadus, pirms atkal nonācis te lejā. Tā ka šodien dzīvojošie cilvēki iepriekš nav bijuši šeit vienā un tai pašā laikā, bet gan dažādos laikos. Ja kādā laika posmā uz Zemes bija mazāk iedzīvotāju, tad dvēseles augšā gaidīja, līdz te atkal būs vairāk iedzīvotāju.

Tātad tas, ko var teikt par inkarnāciju un reinkarnāciju, pilnībā saskan ar faktiem. Esmu jau bieži teicis – tas ir iebildums, kas gadu gaitā, kopš es lasu lekcijas, tiek izteikts arvien no jauna: tas ir tikai aprēķina piemērs. Pieņemsim, ka 800. gadā pēc Kristus te būtu atradies kāds cilvēks; tad, 1000. gadā pēc Kristus, te būtu kāds cits cilvēks (tas tiek zīmēts). Tagad mums ir 1923. gads. Var gadīties, ka viņi sastop viens otru, jo viens ir veicis īsāku ceļu. Tagad te [1923.] ir jau divi un te, šajos dažādajos laikos [800. un 1000. pēc Kristus], tikai pa vienam. Tātad ne jau visiem ir jābūt te vienlaicīgi. Laikos, kad Zeme ir mazāk apdzīvota, uz Zemes nonāk atbilstoši mazāk dvēseļu.

Vai nav tiesa, ja nedomā fantastiski, bet reālistiski, kļūst skaidrs, ka nav bijuši vienkārši divi cilvēki sākumā, pēc tam četri, pēc tam seši un tā tālāk, bet gan, jo tālāk mēs atgriezāties pagātnē, jo skaidrāk atklājas, ka Zemes apdzīvotāju daudzums mainās ritmiski. Ir laiki, kad uz Zemes ir vairāk cilvēku, un ir laiki, kad uz Zemes ir mazāk cilvēku. Un mēs nekad nenonāksim pagātnē pie viena vienīga pāra, kā tas teikts Bībelē. Tas nav tā domāts. Par "*vienu pāri*" šajā ziņā nevar būt ne runas. Tad būtu jāpieņem, ka reiz vienlaicīgi dzīvojušiem diviem cilvēkiem vienmēr jāparādās abiem reizē, bet starplaikos – nevienam no tiem. Bet tas tā nav. Reālā zinātne ir pretrunā tam, ko iedomājas fantazējošā zinātne.

Tagad par ko citu. Redziet, ir skaidri jāsaprot, ka pāriet zināms laiks, līdz cilvēks atkal nonāk uz Zemes. Jūs varētu jautāt: kad tad viņš nāk lejā? – Ja to patiešām kārtīgi izpēta, tad atklājas: tam, kurš šeit uz Zemes ļoti daudz nodarbojas ar garīgo pasauli, ir vieglāk augt garīgajā pasaulē pēc nāves. Viņam ir vajadzīgs salīdzinoši ilgs laiks starp nāvi un jaunu piedzimšanu. Jūs varbūt pārsteidz manis teiktais, taču viņš tik ilgi uzturēties garīgajā pasaulē var tāpēc, ka jau šeit ir daudz par to uzzinājis. Šādi ļaudis, kuri šeit ir daudz nodarbojušies ar garīgo pasauli, tur var labāk attīstīties, paliek ilgāk un vēlāk nāk atpakaļ. Turpretī tas, kurš nodarbojas tikai ar materiālo pasauli, nāk atpakaļ salīdzinoši drīz. Tā arī notiek nobīdes.

Šis bija viens no iebildumiem. Taču ir vēl kāds cits iebildums. Tam es jau esmu pievērsis jūsu uzmanību. Tas ir šāds: kāpēc cilvēki neatceras agrākās inkarnācijas? – Redziet, mani kungi, ir tā: ja kāds saka, ka cilvēks prot rēķināt, tad tas nav apšaubāms – cilvēks prot rēķināt. Taču tad kāds saka:

“Es tev pierādīšu, ka cilvēks neprot rēķināt.” – “Nu, kā tu to izdarīsi?” – Tad viņš atved kādu mazu bērnu, kurš neprot rēķināt un saka: “Viņš taču arī ir cilvēks.”

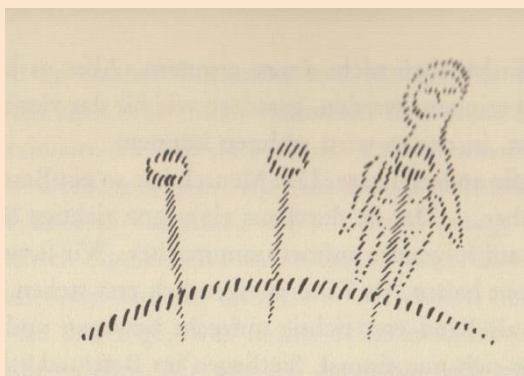
Tāpat ar agrākajām Zemes dzīvēm. Cilvēks noteikti var pamazām iemācīties, un viņš iemācīsies atcerēties savas agrākās Zemes dzīves, kad attīstīsies uz Zemes pietiekami tālu. Garazinātne saka, ka cilvēks tagad vēl nav tik tālu, lai varētu atcerēties to, ko ir piedzīvojis iepriekšējā dzīvē. Redziet, mani kungi, jūs taču esat nomoda stāvoklī no rīta līdz pat vakaram. Tad jūs pārdzīvojat visu to, kas ir ap jums. Un, kad jūs mēģināt to atcerēties, jūs atceraties tikai to, ko esat piedzīvojuši nomodā. Padomājiet vien, cik ātri mēs aizmirstam savus sapņus, kuri gan vairs neko īpašu nenozīmē, kā esmu jums to jau teicis! Tātad cilvēks atceras to, ko viņš šeit ir piedzīvojis, būdams nomodā. Bet kaut ko citu viņš šeit uz Zemes vairs neatceras. Tas ir tas, ko viņš piedzīvo miega stāvoklī. Un proti, miega stāvoklī mēs piedzīvojam neiedomājami daudz vairāk nekā nomodā, tikai cilvēks ar tagadējo apziņu miega pārdzīvojumus vēl nevar uztvert. Kad reiz tiks izcīnītas atbilstošas spējas – to cilvēks pilnīgi noteikti var sasniegt –, tad kļūs zināms, ka miegā tiek pārdzīvots ārkārtīgi daudz. Bet šobrīd cilvēks to vēl nezina. Tagad cilvēks nomirst, un tas, ko viņš pārdzīvoja nomodā, pēc divām, trīs dienām ir prom. Šķiet, it kā visas domas, kas pārdzīvotas nomodā, pēc divām, trīs, četrām dienām vienkārši izzūd. Un tad uzpeld tās lietas, kas ir pārdzīvotas miegā. Kā es jums jau teicu, tām vajadzīgs tik ilgs laiks, cik aizņem trešā daļa no visas viņa Zemes dzīves. Tātad to, ko cilvēks pārdzīvo ļoti iekšēji, viņš vēl nezina te uz Zemes. Viņš to uzzinās, ja arvien vairāk garazinātniski iedziļināsies tajā.

Tādēļ nav ko brīnīties, ja tagadējā Zemes dzīvē paliek neapzinātas tās lietas, kas norisinājās agrākajā Zemes dzīvē. Es jums nesen jau teicu, kāda ir atšķirība, ja es nolieku krekla pogu, neesot ar apziņu klāt – tad es no rīta varu nebeidzami skraidīt apkārt un meklēt to, bet, ja es noteikti atceros: “Tu šo aprocas podziņu noliki te,” tad nav jāskraida apkārt, bet var doties tieši pie tās. Galvenais, vai mēs piedomājam pie tā, ko darām.

Senos laikos cilvēki zināja, ka dzīvo uz Zemes atkārtoti, bet gadu tūkstošiem ilgi viņi par to nedomāja kā par kaut ko garīgu. Tādēļ tagadējā Zemes dzīvē viņi nevar to atcerēties. Bet pienāks laiks, kad viņi to atcerēsies, tieši tāpat kā četrgadīgam bērnam pienāks laiks, kad viņš spēs rēķināt.

Tagad otrs [lekcijas sākumā uzdotais] jautājums: cilvēkam ir tieksme griezties uz riņķi. Tas ir ļoti trāpīgs novērojums. Te man jāpievērš jūsu uzmanība sekojošajam. Mēs faktiski, un tas tika bieži uzsvērts, tikai kā bērni iemācāmies stāvēt un staigāt taisni. Tagad iedomājieties, ka jūs guļat gultā un esat aizmiguši, tad pamostaties no kāda sapņa, un jums ir sajūta, ka jūs lidojat. Iespējams, ka savā sapnī jūs esat griezušies vai pat lidojuši, tas, dabiski, ir iespējams. Sapņi, kuros cilvēks lido, galvenokārt protams, dvēseliski, nav nemaz tik reti. Cilvēkam parasti šķiet, ka viņš sapnī ir lidojis, tāpēc, ka pamodies viņš sākumā nejūt zem sevis balstu. Viņš ir pieradis nomoda stāvoklī sajūst vai nu pamatu zem kājām, vai krēslu, uz kā viņš sēž, īsāk – būdams nomodā, viņš ir radis vienmēr kaut ko just zem sevis. Bet, kad cilvēks guļ, tad ļoti reti gadās tā, ka viņš ar pēdām būtu atspiedies, teiksim, pret gultas galu, biežāk pēdas tomēr ir brīvas. Tātad, viņš pamostas stāvoklī, pie kāda nav radis, un pirmajā mirklī viņam šķiet, ka atrodas gaisā un lido. Tā viņam sākumā šķiet.

Bet tagad jums jāņem vērā sekojošais. Ja mēs kā bērni tikai dzīves gaitā iemācāmies stāvēt un staigāt, iegūstam taisnu stāju, tad šī izsliekššanās nav mūsos jau kopš dzimšanas; to mēs tikai ar laiku iemācāmies. Bet tagad pajautāsim sev: no kurienes nāk šī spēja izslīeties? Ko mēs darām, kad ejam? Tas jums tagad būtu labi jāpārdomā. Iedomājieties, ka šeit ir Zemes virsma. Ja jūs palaižat vaļā kādu akmeni, tas krīt lejā. Kāpēc? Mēs sakām: jo Zeme to pievelk. Vai tas tiešām tā ir, ka Zeme to pievelk kā aiz pavediena, vai arī nē, to vēl vajadzētu noskaidrot. Par to mēs vēl varētu kādreiz parunāt. Bet katrā gadījumā ir kāds spēks, kas velk to lejā, citādi tas nekristu. Un, lai kur šis akmens netiktu pamests, tas krīt vertikāli lejā uz Zemes.

Tur, šajā vertikālajā līnijā mums arī jāiemācās nostāties. Kad mēs esam Zemes cilvēki, mums jāiemācās ieņemt vertikālu stāju. Mums jāiekļaujas šajā vertikālajā līnijā. Visam mūsu fiziskajam ķermenim nebūtu nekādas nozīmes, ja mēs neiekļautos vertikālā stāvoklī. Palūkojieties uz dzīvniekiem, kuri nestaigā vertikāli, bet pārvietojas uz visām četrām. Viņu kāju pirksti ir veidoti citādi nekā mūsu pirksti! Tātad, ja mēs gribam, lai mūsu fiziskajam ķermenim būtu kāda jēga, mums ir jāiekļaujas vertikālajā stāvoklī; tas ir pilnīgi nepieciešams.

Bet vai fiziskajam ķermenim nepieciešamais, ir nepieciešams arī ēteriskajam ķermenim? Jūs zināt, es esmu jums teicis: mums ir ne tikai šis fiziskais ķermenis, ko mēs redzam ar acīm, kad uzlūkojam kādu cilvēku, un ko mēs varam aptaustīt ar rokām, mums ir arī smalkāks, ēteriskais ķermenis. Šim ēteriskajam ķermenim nav nepieciešamības tā pielāgoties. Tas saglabā citus ieradumus. Kādus ieradumus? Nu, mani kungi, jūs zināt, ka Zeme ir apaļa un ka dienu nomaina nakts. Kāpēc dienu nomaina nakts? Redziet, Saule atrodas šeit (tas tiek uzzīmēts), un, ja Saules stari krīt uz Zemi tā, tad šajā pusē ir diena. Ja Zeme negrieztos, tur vienmēr būtu diena. Tad, kad otra puse, kas šeit ir iezīmēta sarkana, pagriežas uz šo pusi, tad otrā pusē ir nakts, un šajā pusē ir diena.

Tātad, diena un nakts rodas tādēļ, ka Zeme griežas. Tagad padomājiet: cilvēka ēteriskais ķermenis, šis smalkais ķermenis, bērnībā nav pieradis pie vertikāla stāvokļa, tas vienmēr grib griezties līdzī Zemei. Šis ēteriskais ķermenis vienmēr grib kustēties apkārt Zemei; tas vienmēr grib sekot šai kustībai. Ja ēteriskais ķermenis negribētu izpildīt šo kustību, tad, ejot tieši Zemes griešanās virzienā, jūs nemitīgi grozītos no piedzīvotā grūdienu izraisītajām sāpēm. Jūsos ir kas tāds, kas vienmēr iet līdzī Zemes kustībai, pretējā gadījumā jums viss darītu sāpes.

Pēc tā jūs arī varat redzēt, cik bezdomīga ir mūsdienu zinātne. Tā ļoti labi zina, ka Zeme griežas, ka tā veic ne tikai to kustību, kuru veic fiziskais ķermenis, kas ir piemērojies vertikālajam stāvoklim. Bet tagad jums nav ķermeņa, lai piedalītos šajā kustībā! Tāds ir stāsts.

Tagad iedomājieties, ka jūs zaudējat samaņu. Kad jūs zaudējat samaņu, no jūsu fiziskās un ēteriskās miesas kaut kas atdalās, to atstāj Es un astrālā miesa, tātad tieši jūsu garīgi- dvēseliskā daļa. Un jūs sajūtat, ka jūsu ēteriskā miesa grib griezties. Tāpēc vispirms jūs griežaties garīgi- dvēseliski – tieši tāpat, kā, pamostoties no rīta pēc sapņa, kurā esat lidojuši, sajūtat, ka zem jums nav pamata. Tātad, kad jūs krītat bezsamaņā, jūs sākumā garīgi griežaties. Kad cilvēkam, piemēram, uznāk reibonis, tad griezties grib tikai viņa dvēseliskā daļa. Un tagad iedomājieties, ka jūs gribat bezdomīgi iet uz priekšu. Kad jūs ejat, neko nedomājot, jūs mehāniski kustīnāt savu fizisko ķermeni. Tad jūs pat nedomājat, ko darāt, it īpaši, ja tas notiek miglainā mežā. Tad jūs nevarat domāt par savu iešanu; jūs taču pat nezināt, uz kuru pusi jums ir jādodas. Ejot ar fizisko ķermeni, jūs orientēties uz noteiktu punktu. Dažreiz jūs to pat neapzināties, bet ceļš pats jūs ved, tā ka jūsu kustība ir vērsta uz kādu noteiktu punktu. Bet, ja ir migla, jūs neko neredzat, un jūsu fiziskais ķermenis nezina ceļu. Tad talkā nāk jūsu ēteriskais ķermenis, bet tas grib veikt tikai **savas** kustības, un tās ir kustības pa apli. Tas kustas pa apli un velk līdzī arī fizisko ķermeni! Ja jūs sapņojat vai jums ir reibonis, kustību nosaka astrālā miesa. Kad jūs esat kustībā, tad ēteriskā miesa šo fizisko kustību ievelk

fiziskajā ķermenī, un jūs tai sekojat. Kļūst redzams, ka ēteriskā miesa nebūt nav saistīta ar Zemi. Tātad cilvēka ēteriskā miesa nepiedalās tajā, kas atrodas uz Zemes.

Tagad padomājiet: cilvēks starp piedzimšanu un nāvi ir Zemes būtne, te viņam ir jāstrādā. Bet jūs arī zināt, ka nevar vienmēr tikai strādāt. Citādi fiziskais ķermenis tiktu nolietots un tā tālāk. Lai arī cilvēks grib savu fizisko miesu kustināt, tomēr viņš negrib to kustināt tā, kā tas atbilst Zemei, viņš grib vadīties pēc savas ētermiesas. Bet ētermiesa grib veikt riņķveida kustības, un tad cilvēks dejo. Dejā cilvēks negrib sekot savam fiziskajam ķermenim, bet gan ētermiesai. Dejošanas prieks pastāv tieši tāpēc, ka cilvēks var aizmirst savu fizisko ķermeni un justies kā būtne, kas pieder visai pasaulei.

Katrā ziņā pēc savas iekšējās sajūtas cilvēks gribētu pārmērīgi piederēt pasaulei un sekot savai ētermiesai. Viņš lielākoties negrib kustēties tā, kā to no viņa prasa Zeme, viņš būtībā grib sekot savai ēteriskajai miesai. Un viņu pilnībā apmierinātu kustība pa apli, kā to grib viņa ēteriskā miesa. Tādēļ cilvēkam jāradinās pie tām kustībām, kas atbilst Zemei. Un šīs kustības mēs esam iekļāvuši arī audzināšanā: tā ir vingrošana. Kāpēc cilvēki vingro? Vingrošanas jēga ir tā, ka cilvēks piemērojas Zemei vēl vairāk, nekā citādi varētu to panākt. Cilvēks vingro, lai attālinātos no savas ētermiesas, nevis vienmēr tai sekotu. Bet, dabiski, ka cilvēkam, lai viņš pavisam neatsvešinātos no lielās pasaules, no ārpasaules, ir jāizpilda arī tādas kustības, kas viņu nesaista pie Zemes.

Redziet, mēs šodien dzīvojam materiālisma laikmetā. Tie cilvēki, kuri visvairāk tiecas pēc materiālisma, dzīvo Rietumos. Austrumnieki, kuriem reiz bija senā kultūra, aziāti, nemaz netiecas piederēt Zemei. Viņi uzskata Zemi par īstu bēdu ieleju, daudz vairāk nekā kristieši, un tie, kuri dzīvo Austrumos, Āzijā, gribētu pēc iespējas ātrāk tikt prom no tās.

Bet Rietumu ļaudīm Zeme patīk, ārkārtīgi patīk. Viņi sev neatzīstas, ka īstenībā gribētu palikt uz Zemes vienmēr. Tādēļ viņi gribētu sekojošo, kas man jums tagad jāpastāsta: ēteriskā miesa grib kustēties atbilstoši debesīm. Planētas kustas pa apli, tātad Zeme arī kustas pa apli. Ēteriskā miesa gribētu kustēties pa apli, fiziskais ķermenis gribētu tikt no šī apļa ārā. Ja tam ir daudz jāstrādā, tad tas tiek ārā no šī apļa; bet paskatīsimies uz augstākajām aprindām Rietumos, kurām nav jāstrādā, diez, kā klājas šiem cilvēkiem? Viņiem klājas diezgan īpatnēji, viņi jūtas neērti, jo ēteriskā miesa viņus nepārtraukti urda. Kad šāds bifšteku ēdājs iet cauri pasaulei, viņu nemitīgi urda ēteriskā miesa, kas grib veikt apļveida kustības. Un bifšteku ēdājs tiecas sekot šīm ētermiesas apļveida kustībām. Bet, sasodīts, tas ir tik nepatīkami! Ēteriskā miesa nemitīgi grib dejojot, kustēties pa apli, izpildīt skaistas apļveida kustības, bet bifšteku ēdājs nespēj tai sekot. Tad viņš grib padarīt savu fizisko ķermeni pietiekami stipru, lai neļautu ēteriskajai miesai sevi nemitīgi ievilkt aplī. Un tad viņš nodarbojas ar sportu; nevis vingro, bet tieši sporto. Tā rezultātā cilvēks pilnīgi izraujas no savas ēteriskās miesas un seko tikai fiziskajām Zemes kustībām. Viņš kļūst arvien draudzīgāks Zemei un attālinās no garīgās pasaules.

Tikai nedomājiet, ka no garīgās pasaules var attālināties, par to vienkārši nedomājot. No tās attālinās arī tad, ja pārāk daudz nodarbojas ar sportu, ja fizisko ķermeni pilnībā attur no ēteriskā ķermeņa. Tas briesmīgi iedarbojas uz cilvēku, tas pat, gribētos teikt, ir ļoti biedējoši. Jo vairāk cilvēki nodarbojas ar sportu, jo vairāk viņi aizmirst garu un drīz vien pēc nāves atkal atgriežas no garīgās pasaules. Tātad, ja Rietumu dzīvē netiktu kopts garīgums, Zemi pamazām apdzīvotu tikai tādi cilvēki, kas vispār negribētu nonākt atpakaļ garīgajā pasaulē. Šādi cilvēki Zemi pakāpeniski iznīcinātu. Mēs jau to nedaudz sākam darīt. Pat šis "nedaudz" šodien ir gana daudz. Ja cilvēki vispār pārstās dzīvot atbilstoši ēteriskajam ķermenim, ja viņi vadīsies tikai pēc fiziskā ķermeņa, tas izraisīs briesmīgus stāvokļus uz Zemes. Un tad neizbēgami būs jāiejaucas garazinātnei. Tam var pretoties tikai, liekot pretī citas kustības tām kustībām, kas ir pilnībā vērstas uz to, lai iedzītu cilvēku viņa fiziskajā ķermenī, lai pilnībā padarītu viņu par Zemes cilvēku.

Šodien cilvēki ir noskaņoti tā, ka viņiem svarīgākais ir kļūt par Zemes cilvēkiem. Pēc manām daudzajām lekcijām jūs varat saprast, ka par to sāp sirds.

Redziet, iepriekšējā vasarā es biju arī Anglijā. Kad mēs jau braucām prom, visa Anglija bija satraukta, jo tajā vakarā gaidīja ziņas par vissvarīgāko notikumu. Visi saspringti gaidīja vakara avīzes. Ko viņi gaidīja? Ziņas par futbola spēles iznākumu!

Nupat mēs braucām no Norvēģijas. Kad mēs kāpām vilcienā, daudzi draugi mūs pavadīja. Perons bija cilvēku pilns. Kad vilciens jau sāka kustēties, atskanēja: “Urā! Urā!” – Arī nākamajā stacijā cilvēki kļiedza: “Lai dzīvo!” – Jā, tas, protams, neattiecas uz mums, tā tika sveikti futbolisti, kas bija ieradušies no Viduseiropas un tagad brauca atpakaļ.

Par ko tad šodien cilvēki interesējas? Daudz vairāk par notikumiem, kas attiecas uz miljoniem cilvēku labklājību vai bēdām, cilvēki interesējas par lietām, kas pamazām aizvelk fizisko ķermeni prom no ēteriskā ķermeņa, tā ka cilvēks paliek vienīgi par Zemes dzīvnieku.

Tāpēc kustības, kādas šodien tiek praktizētas visā pasaulē un kas izplatās arvien vairāk un vairāk, proti, eiritmiskās kustības, ir jāliek pretī citām, gluži fiziskām kustībām. Tās vadās pēc ēteriskā ķermeņa. Kad jūs redzat eiritmiskas kustības, tās izpilda ēteriskais ķermenis. Kad jūs sekojat sporta pasākumiem, jūs redzat kustības, ko izpilda fiziskais ķermenis.

Jā, mani kungi, tas ir ārkārtīgi svarīgi, jo vienlaikus tas izraisa ilgas pēc sporta. Es gan negribu tagad runāt pret sportu kā tādu. Sports ir dabiska lieta, ja ar to nodarbojas cilvēki, kuri arī strādā. Tad tas ir ļoti labi, jo darbā nākas pielāgoties nedabiskām kustībām. Ja sportojot izpilda dabiskas kustības, kas ir vairāk piemērotas cilvēkam, tad sports ir laba atpūta. Bet kā ir, ja šodien ar sportu nodarbojas daudz cilvēku, kuriem nekāda atpūta nav vajadzīga? Jā, mūsdienās ir sportisti, kuri dažādu apstākļu dēļ – dabiski, ne jau visi, bet daži gan – no rīta ātri aiziet uz baznīcu, un tur viņi lūdz: “Es ticu dievam debesīs,” un tā tālāk. Tad viņi dodas uz stadionu. Viņi gan neizrunā to skaļi, taču tas, ko viņi tur dara, ja to ietērptu vārdos, skanētu: “Es neticu nekādam dievam debesīs. Viņš man ir devis ēterisko miesu, bet es par to neko negribu zināt. Es ticu kauliem un muskuļiem, tā ir mana vienīgā svētlaime.” Redziet, tās ir nepieciešamās, neapzinātās sekas tam, ko cilvēki šodien dara. Ne tikai tādēļ, ka cilvēks negrib neko zināt par garīgo pasauli, ka viņš ir materiālists, bet arī tādēļ, ka viņš nodarbojas ar ko tādu, kas pilnībā atrauj viņu no gara.

Tā ka attiecībā uz jūsu iepriekšminēto jautājumu var teikt: ja kāds iet pa mežu un tur ir migla, un viņš apmaldās, tad gadās, ka viņš seko savai ētermiesai. Tas nav slikti, jo drīz vien viņš atgriežas tajā pašā vietā. Kad cilvēks griežas, tas nav slikti, tad viņš vienkārši svārstās starp ēterisko un fizisko miesu. Tas tādēļ, ka cilvēkam ir šīs abas miesas un viņam abas arī jāvingrina. Tās atrodas viņā. Bet tas, ka šodien Rietumos ir tieksme pilnībā atrauties no ēteriskās miesas un kopt tikai fizisko ķermeni, izraisa šo briesmīgo materiālismu, kas ir tiešām kaitīgs materiālisms. Jo domu materiālisms nebūt nav viskaitīgākais. Viskaitīgākais ir materiālisms, kas visu cilvēku pazemina līdz dzīvniekam. Par to ir vērts padomāt.

Cilvēki it viegli saka: “Tas nu gan ir mietpilsonis, viņš cīnās pret sportu! Sports taču ir kaut kas ārkārtīgi noderīgs.” Bet es nemaz neiestājos pret sportu. Lai cilvēki nodarbojas ar sportu, viņi ir brīvas būtnes. Taču, ja viņi ceļ godā tikai sportu, tad sevi kā cilvēkus iznīcina pilnīgi un galīgi.

Šai ziņā tas, ko esmu teicis grāmatas “Būtiskie sociālā jautājuma aspekti” pirmajā nodaļā, ir spēkā visplašākajā nozīmē. Protams, ka, es rakstīju šo grāmatu, lai cilvēki par to aizdomātos. Bet izrādījās, ka tas viņus nebūt neinteresēja. Viņi to nepārdomāja, un “Būtiskie sociālā jautājuma aspekti” netika saprasti. Es teicu: protams, mums ir liela demokrātiska, proletāriskā kustība, bet, ja ieskatās uzmanīgāk, vairums proletāriešu šodien atdarina to, ko agrāk atļāvās buržuāzija, tāpat viņi atdarina zinātni un tic tam, kas tiek pasniegts universitātēs. Dažreiz proletāriskās partijas ir pirmās, kas atbalsta likumus. Es atceros brīvās ārstniecības (die Kurierfreiheit) kustību; sociālisti principā bija pirmie, kuri teica: “Jā, ir nepieciešama ekspertu komisija,” un tamlīdzīgi. Un attiecībā uz sportu, tas, protams, ir buržuāzijas izgudrojums, kuru arī var atdarināt! Pilnībā gan tas neizdosies; bet cilvēki to vismaz mēģina atdarināt un uzskata par vienīgo glābiņu, lai gan proletāriskā kustība patiešām varētu par kaut ko kļūt tikai tad, ja uztvertu tieši **savu** impulsu, nevis atdarinātu to, ko ir darījušas iepriekšējās šķiras. Tieši tādēļ es uzrakstīju pirmo nodaļu. Varēja redzēt, ka proletāriskā kustība

diemžēl visur nonāk pie ticības autoritātēm. Tādēļ es uzrakstīju pirmo nodaļu "Būtiskajos aspektos" un domāju, ka cilvēki to pārdomās.

Bet pārdomas ir kas tāds, kas sporta ļaudīm nemaz nepatīk; ja kāds tiešām nopietni nodarbojas ar sportu, viņš izkāpj no domāšanas. Domāt var tikai ar ēterisko miesu. Lai kā arī jūs necenstos, jūs nevarat domāt ar fizisko ķermeni. Tādēļ uz jautājumu: vai vajadzētu ēst gaļu vai tikai augus, lai spētu labāk domāt? – var atbildēt tikai vienu: ar ēšanu domāšanu izkopt nevar; tas jādara ar ēterisko miesu. Lai domātu, jums jāienāk ēteriskajā miesā.

Tātad jūs redzat, ēteriskā miesa izpaužas cilvēkā kā tieksme veikt apļveida kustības dejojot vai, apmaldīšanās gadījumā, staigājot pa apli.

Jā, mani kungi, ja jūs, piemēram, esat dzīvojuši Vīnē, jūs zināt, ka Vīnes iedzīvotāji ir relaksēti cilvēki. Tā nu tas ir; viņi ir omulīgi un bezrūpīgi cilvēki. Un Vīnē ir Prāters, liels izpriecu parks, milzīgs izpriecu parks. Uz Prāteru cilvēki dodas svētdienās, ja vien viņi nav tādi slaisti, ka iet uz Prāteru katru dienu. Tur ir desiņas, klauni un tā tālāk, viss iespējamais. Bet celiņi Prāterā ir ierīkoti īpatnējā veidā: lai kurp jūs ietu, jūs vienmēr nonāksiet atpakaļ tajā pašā vietā, no kuras sākat savu ceļu. Ejot pa garu ielu, kas ieved mežā, pēc kāda laika jūs atkal būsiet turpat, kur pirmīt! Ja jūs atradāties pie kādas desiņu būdas un tad devāties tālāk, drīz vien jūs atkal nonāksiet pie tās pašas būdiņas. Tā celiņi tur ir ierīkoti. Dabiski, neviens jau neteica: "Tā mēs pievilināsim vīniešus, lai viņi izklaidētos," bet Prātera ierīkotāji to ir jutuši un celiņus ierīkojuši tā, ka cilvēkiem nav pat nepieciešama migla, lai atkal nonāktu atpakaļ tajā pašā vietā. Viņi ir izveidojuši tādus apļveida ceļus, kādus vēlas cilvēka ēteriskā miesa, kad viņš jūtas pilnīgi atdalījies no sava fiziskā ķermeņa. Var sajusties tiktāl ārā no sava fiziskā ķermeņa, ka rodas īsta labsajūta. Ja nav nekādu orientieru, tad cilvēks iet pa apli. Ja ceļš pats ved jūs pa apli, tad rodas labsajūta. Un to panākt vēlējās cilvēki, kuri ierīkoja Prāteru: lai vīniešu ēteriskās miesas izjustu īstu labsajūtu, arvien atgriezoties pie desiņu būdas. Tas ir ļoti gudri ierīkots un joprojām tur atrodams. Jūs paši varat papētīt, kurp tie celiņi vienmēr ved. Ja kāds nomaldās, tas atkal atgriežas, jo iet pa apli. Un šī griešanās, ja ļaudis to dara visu svētdienas pēcpusdienu, sagādā viņiem īstu labsajūtu.

Tā gan ir daudz nevainīgāka labsajūta par dažu labu citu. Jūs zināt, ka orientāciju var pazaudēt arī citādi, es jums šo gadījumu reiz jau esmu stāstījis: ja vakarā vēlu pārnākt mājās un tā īsti nezina, vai ir piedzēries vai nē, tad noliek uz gultas savu cilindru. Ja redz vienu cilindru, tad nav piedzēries, ja redz divus – tad ir. Tas tādēļ, ka notiek griešanās. Tas, kas griežas, ir astrālā miesa. Ja gultā guļošais ir piedzēries, viņa astrālā miesa griežas. Ja kāds rīkojas garīgāk, sekojot ar savu ētermiesu apļveida ceļiem, tad griežas ēteriskā miesa, un tas ir nevainīgāks griešanās veids.

Dzeršana ietekmē astrālo miesu, griešanās vairāk ietekmē ēterisko miesu. Atšķirība ir saprotama. Ja skatās uz piedzērušos, viņš negriežas tāpat kā pa apli ejošais, jo viņam viss griežas līdzī, it kā viņa astrālā miesa būtu kļuvusi par zemeslodi. Viņš griežas kā to dara Zeme. Tā ir astrālā miesa, kas sevi griež.

Bet, ja cilvēki dejo vai griežas Vīnes "Desiņ-parkā", tad griežas ēteriskā miesa. Tā iesaista līdzī fizisko ķermeni; tas vēl ir nevainīgi. Var teikt: tam, kurš dejo, griežas ēteriskā miesa, tam, kurš ir piedzēries, griežas astrālā miesa. Tāpēc dzīvē pēc cilvēka rīcības var atšķirt, vai to dara viņa ētermiesu vai astrālā miesa

Redziet, šādām lietām mūsdienu zinātne vēl nepievēršas. Tādēļ tā nevar atbildēt uz lielajiem civilizācijas jautājumiem, jo šie ļaudis nezina, kā būtu jāorganizē lietas, lai cilvēks nezaudētu savu cilvēciskumu pavisam. Ja šodienas atkarība no sporta nemainīsies, tad cilvēce kļūs arvien dzīvnieciskāka.

Cilvēcē ir jāienāk kam garīgam. Esmu pārliecināts, ka cilvēki, kuri, no vienas puses, caur darbu iepazīst Zemi, no otras puses, tieksies nokļūt arī garīgajā sfērā, un soli pa solim mācīsies saprast, ka arī garīgums ir jāizkopj, ka tas ir nepieciešams.

Tas pagaidām ir viss, ko es gribēju jums pateikt. Mēs vēl runāsim par šīm lietām, lai viss kļūtu skaidrs.